

Gedeon

Převod materiálu

Martin Fér

Pořadí v lekci

9

Kdo se dnes přidává k zástupu: Gedeon

Téma: Důvera proti strachu

Vyprávíme podle: Soudců 6 - 7

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ

a) Pro všechny věkové skupiny; příběhu spíše známé

Slyšeli jste už o Gedeónovi? Říká vám něco jméno Gedeón? Co důležitého byste o něm řekli třeba, kdo o něm neví nic, nebo málo?

b) Pro střední a starší školní věk; pro známé

Kdyby za vámi někdo přišel a řekl vám, ať se postavíte proti přesile? Co byste mu řekli? Víte, co řekl Gedeón?

c) Pro všechny věkové skupiny; příběhu spíše neznámé

Bojíte se někdy? Proč? Jak se to projevuje? Co strach přináší?

Viděli jste nějaký film, kde se lidé ze strachu skrývali a před někým utíkali? Kdy se kvůli strachu ani nemohli radovat?

Proč všeho se člověk bojí?

Dá se strach nějak překonat? Co vám přitom pomáhá? Víte, proč se báli Gedeón a Izraelci?

2. EXEGETICKÉ POZNÁMKY

- Gedeón je jeden z dvanácti soudců (není však tímto titulem v knize Soudců označen). V **knize Soudců** se tímto titulem označují lidé, které Bůh v dobách ohrožení povolával, aby vysvobodili Izraelce od nadvlády

nepřítel, aby se v Izraeli zasazovali o spravedlnost a přiváděli lid zpátky k Hospodinu.

- stále opakujícím se motivem knihy Soudců je, že se izraelský lid odvrací od Hospodina, ten je vydává v moc nepřítel, nepřítelé dotírají, lid si vzpomene na Hospodina a ten pošle vysvoboditele (soudce), který je zachrání před nepříteli, vede lid zpátky k Bohu, ale po jeho smrti lid opět odpadá.

- „**Hospodin vydal v moc...**“ – tam, kde lid ztrácí víru, ztrácí také sílu vzdorovat povůze, postavit se nepříteli. Bez víry je vydán v moc toho, co na něj doléhá. V příběhu Gedeóna jsou to Midjánci – sousední pohanský národ.

- jméno **Gedeón** znamená „Boží“. Ten, kdo boží, láme. V příběhu Bůh boží Gedeón v strach a on zboží modlu a začne v Izraeli bořit pověry. V midjánském táboře zaslechne sen o tom, že jejich stany budou zbourány, a tak odvážně v noci „zboží“ s pár bojovníky sílu nepřátelského vojska.

- **povolání Gedeóna** – Gedeón se bojí a tajně mlátí obilí ve vinném lisu (ten býval obehnaný zdí, na rozdíl od obilných mlatí, které bývaly na zdaleka viditelných místech – kryje si tedy záda), ale Bůh si povolává i v takových situacích i lidi, kteří se bojí, o jejichž víře by se dalo pochybovat.

- oslovení „Hospodin s tebou, udatný bohatýře!“ zní známo ironicky (udatný bohatýr, který tajně mlátí obilí, aby se s ním rychle někam ztratil). Ironií ale není přání „Hospodin s tebou“ – to je ujištění a zaslíbení – jenže právě o tom Gedeón pochybuje (tam, kde o tom pochybovat přestane, tam se stává skutečným udatným bohatýrem). Podobné přání – zaslíbení slyší Marie, když jí zvěstuje Gabriel (Buď zdráva, milostí zahrnutá, Pán s tebou!).

- někdy se člověku zdá, že Bůh je daleko. Že už neposobí. Může to být důsledek nevěry (jako v knize Soudců), víry, která se přebýrně neposilovala a vyprchala, ale nemusí – je mnoho okolností, kdy se člověku může zdát, že je Bohem opuštěn. Ať tak či tak, smíme slyšet pozdrav „Hospodin s tebou,“ „Pán s vámi“.

- Gedeón je povolán k vysvobození lidu od Midjánců. Podobně jako jiné postavy (Mojžíš, Izajáš) se vymlouvá („jsem nejmenší z nejmenších“), ale i to je rysem Božího povolání: Bůh si povolává lidi v jejich slabosti (navzdory jejich slabosti, přes jejich slabost, s jejich slabostí), aby bylo jasné, že to, co mají uiniti, nečiní ze své síly, ale je to síla Boží: „Protože já budu s tebou, pobiješ Midjánce...“ Viz též 1K 1,26nn.

- **Gedeón žádá znamení** (v příběhu vícekrát). Nevěřící Tomáš. Projev slabé víry, pochybností – ale i v tom je nám přece blízký. Znamení dostane. I tak může Bůh posílit. Ale víme, že „blahoslavení, kteří neviděli a uvěřili“. I takové znamení může být víceznačné a je nevynutitelné.

- Prvním Gedeónovým úkolem je zbořit pohanskou modlu a vystavit oltář Hospodinu a obětovat na něm. Nejdříve je třeba zbořit pověru a vrátit se k Hospodinu (vnitřní obnova), teprve pak přijdou na řadu nepřítelé. Ukazuje se, jak je pohanství mezi Gedeónovými sousedními kmeny zakořeněno (chtějí ho lynčovat). A také, že bořit pověru a nevěru musí začít u sebe (oltář i modla jsou v jeho rodném domě).

„Gedeóna vyzbrojil (doslova „oblékl“) duch Hospodin“ (6,34) – znovu připomenuto, že sílu ke svému úkolu dostává od Boha, odjinud než ze sebe. Sílu pro čas, kdy je toho potřeba.

- **protidůvěrné vojsko** – motiv, který ukazuje jednak na to, že vítězství nebude důsledkem izraelské vyzbrojenosti a síly, ale dílem Hospodinovým, a zároveň na mýšlku toho, co je k boji (víře) nezbytné. Kdo se bojí, má jít domů. Strach může být projevem nedvěry, nebo snad dokonce víry v božstva protivníků. Netřeba se přetvářovat, nikdo není nucen, a ti, kdo strach přiznají, nejsou nijak posmíváni. – Protidůvěrní u potoka Charód: kdo klekne (a tedy vzdává úctu nějakému bůžku vody a pramenů) – domů. Zstanou jen ti, co si z takových bůžků nic nedělají (proč také).

- vyprávění snu, které slyší Gedeón v nepřátelském ležení, je pro něj ujištěním, že Hospodin jim vydal nepřítelé do rukou. Oni sami to nepříteli Gedeónovi „zvěstují“. (Podobně zvěstové v zaslíbené zemi, Joz 2,24.)

- noční p?epad – izraelští bojovníci „si zahrají“ na noční demony. Nebylo zvykem bojovat v noci právě kvůli strachu z takových démonů – ale něčeho takového se víra bát nemusí. Naopak pověříví pohané se zděsí a za?nou se pobíjet sami. T?i sta Gedeónových mužů nepoužije zbraň a p?ece zvítězí.

3. FORMULACE TÉMATU

- p?íběh za?íná motivem strachu izraelských i Gedeóna; strach se pak objevuje i p?i výběru bojovníků, aby to nakonec byli Midjánci, kdo se bojí. Kdo se spolehne na Hospodina (kdo se „bojí“ Hospodina), nemusí se bát ničeho jiného.

- povolání Gedeóna zvýrazňuje, „koho si B?h povolává“ – i lidi ustrašené, kterým ovšem zaslíbení a víra pomohou ?init odvážné ?iny, zbavovat strachu ostatní. Ale právě v tom se ukazuje, že tak ne?iní jen ze své vlastní síly, víry, odvahy – ale že je tu síla odjinud – síla Boží.

4. ÚSKALÍ TEXTU, TÉMATU A LINIE P?ÍB?HU

- Gedeón není bezchybný a dokonalý hrdina z akčního seriálu, ale obyčejný ?lov?k, který v určité situaci p?ijme povolání, jež dostal. Na začátku jsou strach a pochyby; p?estože nejdříve jednu modlu zbořil, tak na konci p?íběhu pro zma?nu jednu postaví (*možno zmínit s tím, že víra je neustálý zápas, ve kterém ?lov?k nikdy není hotov.*) Ale to snižuje dílo, které s Boží pomocí vykonal.

- **bo?ení modly** – v současné multikulturní společnosti by mohlo být vnímáno jako projev netolerance. V p?íběhu jde ale o osvobození od strachu, otročení a cizí nadvlády, ?ehož je modla symbolem, nikoli o náboženskou nesnášlivost. Nelze ovšem zast?ít, že víra vidí zotročující modly v mnoha oblastech lidského života, i tam, kde je většina nevidí, a snaží se od nich ?lov?ka osvobodit.

5. OSNOVA VYPRÁV?NÍ

možno navázat na téma strachu

1. Strach – kde se ztrácí důvěra, dostává prostor strach
2. Navzdory tomu p?ichází Hospodinův posel a „boží“ Gedeónův strach a pocit bezmoci
3. Gedeón se odváží zbořit zotročující modlu
4. Gedeón se odváží postavit proti zotročujícímu nepříteli
5. Zvláštní vojsko
6. Gedeón poznává, že je to nepřítel, kdo se vlastně bojí
7. Zvláštní boj

6. A) K PRÁCI S PRACOVNÍM LISTEM

Pracovní list lze použít kdykoliv; některé části však sami vybízejí k vypracování před, během či až po vyprávění.

Co už o Gedeónovi vím? – lze využít v úvodu (viz bod 1 Motivační uvedení); v motivační části mohou děti samy heslovitě vpisovat anebo v symbolech zobrazovat, na co si z Gedeónova příběhu vzpomenou.

Co nám zpívá na naši cestu víry? – během vyprávění či po něm můžete s dětmi vymyslet sloku o Gedeónovi do písni: A zástup stále přichází a zas jde dál... a napsat ho na pracovní list. (viz bod 6 Liturgický rámec, Písni)

Kde se Gedeónova písnička ozývá v bibli? – lze využít během či po vyprávění zejména se staršími dětmi. Děti pracují samostatně. Při práci si dávají Gedeónův příběh do souvislosti s jiným biblickým příběhem, hledají podobnosti či odlišnosti a zamýšlí se nad tématem: ...

1Kor 1,26nn (koho si Bůh vybírá – a co my s našimi obdarováními); Sk 16,25 (Pavel ve vězení zpívá, dveře se otevírají – víra přemáhá strach, dává sílu, osvobozuje); Mt 21,10nn (očistění chrámu – Ježíš boží stánky těch, kdo si z náboženství udělali dobrou živnost a otevírá přístup k Bohu), Joz 6 (hradby Jericha padají – víra a bohoslužba – to je zbraň, která pomáhá vítězit.)

Moje okénko

- prázdný rámeček slouží buďto k vymalování po vyprávění;

- nebo se pokuste s dětmi najít a nalepit vhodný obrázek k tématu. Tento bod je vhodný nechat jako „domácí úkol“ s tím, že je nutné se při přístupu setkání k němu vrátit. Budete-li se hledání obrázku novat hned po vyprávění, předpokládá to, abyste měli po ruce několik obrázkových časopisů, ve kterých budou děti moci hledat vhodný obrázek k tématu.

Co mě v příběhu oslovilo? Za co bych chtěl prosit?

Větší děti mohou samy něco napsat. Krátkou prosbu mohou děti vytvořit jednotlivě anebo ve skupince. (Viz 9 Modlitba) Společně si pak můžete náměty přečíst a mluvit o nich a také se společně pomodlit.

6. B) K PRÁCI S POSTAVIČKAMI

Předkreslené postavičky jsou prototypy postav: radující se, spící, kráječící, strnulá, vládnoucí, v modlitbách. Vyberte – nejlépe po vyprávění i práci s pracovním listem – s dětmi jednu, která podle nich nejlépe charakterizuje Gedeóna. Obkreslete, vybarvte a dokreslete výraz ve tváři, či všelijak jinak ozdobte, vystihněte a zavste do řady svědků za poslední postavu, v tomto případě po Deboře.

6. C) TIP NA AKCI

„Chlemtáci“. Do mističek nalít vodu a soutěžit, kdo ji dřív vypije. Nesmí se ovšem mističky dotknout rukama, ani nesmí kleřet a může mít třeba ruce za zády. Pouze chlemtat.

6. D) PODNĚTY K ROZHOVORU

- Co by Gedeón zbýval dnes? A čím by bořil? (Sekerou – novinovým článkem – kázáním – filmem – dynamitem...?)

- Co je podle vás nejhoršího na modlářství? (Závislost – strach – falešný pocit štěstí a jistoty – úcta na nesprávném místě – odpadnutí od víry...)
- Můžeme se stát modláři i my?
- Ovládají dnešního člověka pověry?
- Jaký je rozdíl mezi vírou a pověřivostí?
- Myslíte, že pomníky a sochy jsou spíš „památníky“, nebo modly? Mohou se stát modlou?

7. LITURGICKÝ RÁMEC

Vstupní verš: Ž 46,2n

Bůh je naše útočiště, naše síla, pomoc v soužení vždy velmi osvědčená. Proto se bát nebudeme, byť se převrátila země a základy hor se pohnuly v srdci mořích.

Písn:

převodní: (návrh)

Gedeón hrdinou nebyl

přec Bálovu modlu rozbořil

v noci s hrstkou vyhrál zpívej

A zástup stále přichází a zas jde dál ...

(nářez Marie má dítě, S 181)

Bůh je záštita má (S 23); Bůh je náš Pán a Král (D 607); Tvá svoboda (S 344); My to vyhrajem (S 120)

Čtení: Sd 6,11-16

8. VYPRÁVĚNÍ

Vyprávění je pouhou kostrou příběhu. Kostra vám otevírá cestu k možnosti podtrhnout místa anebo rozvést momenty a zápletky ve vyprávění podle toho, jakou skupinu dět před sebou máte.

I. STRACH – KDE SE ZTRÁCÍ DĚVČERA, DOSTÁVÁ PROSTOR STRACH

(v navázání na motivaci c) Izraelci se jednou moc báli. Do jejich země páchali cizí vojáci (říkalo se jim Midjánci), bylo jich moc a požívali si velmi zle. A vždycky, když se pak vraceli, tak s sebou pobrali obilí, zvířata – a co nepobrali, to zničili. Izraelcům nezbylo nic. A nenašel se nikdo, kdo by se nepřítel postavil. Všichni se báli. Kdykoli se Midjánci blížili, tak se Izraelci rozutekli a poschovávali, kde se dalo, v různých skrýších, jeskyních a doupatech. Byla to moc těžká doba. Možná by se někdo mohl divit, jak je to možné, že se ti Izraelci tolik bojí? Copak si nepamatují, jak je kdysi Bůh zachránil před Egypťany? Nebo jak před nimi padly hradby Jericha? Minule jsme si vyprávěli, jak dokonce žena – Debora – v čele vojska porazila nepřátele! Copak na to všechno zapomněli? – Zapomněli. Zapomněli na Hospodina, který byl s nimi. I proto se tolik báli. Některí už možná ani nevěděli, že nějaký Hospodin by jim mohl pomáhat. A že se s ním nemusí bát. Některí to možná věděli, ale říkali si, že na něj Hospodin zapomněl, že je pustil k vodě, když oni zapomněli na něj. A tak se báli. Neměli nikoho, kdo by jim pomohl.

II. NAVZDORY TOMU PÁCHÁ ZÍ HOSPODINŮV POSEL A „BOŽÍ“ GEDEÓNŮV STRACH A POCIT BEZMOCI

Jenže Hospodin je k vodě nepustil, ani na něj nezapomněl. Mezi Izraelci byl muž, který se jmenoval Gedeón. To jméno znamená „Boží“, „Ten, kdo boží“. Možná si představíte nějakého svalnatého siláka, který zbojí všechno, co mu půjde do cesty. Ale Gedeón žádný takový silák nebyl. A jestli měl svaly, to se v bibli nepíše, asi to není důležité. Ale víme, že ten Gedeón se také bál jako všichni ostatní. Potkáváme se s ním zrovna ve chvíli, když se tajně snaží vymástit obilí, aby zachránil před nepřeteli alespoň něco málo, z čeho by mohl žít. A v tu chvíli za ním páchá Boží posel a říká mu: „Hospodin s tebou, udatný bohatýře!“ Gedeón se musel zasmát – jaký on je udatný bohatýr, když se zrovna klepe strachy? Ale nahlas povídá – Hospodin že je s námi? To už dávno ne! Bůh byl snad kdysi dávno s Mojžíšem, s Jozuem, možná s našimi prarodiči. To ano, tenkrát se děly věci. Ale dneska? Se podívej, jak nám Midjánci dávají na frak! Kdyby byl Bůh s námi, tak to by se přece nemohlo stát! Hospodin nás zavrhl. Bylo to takové trochu smutné vyznání. Gedeón věděl, že Hospodin kdysi Izraelcům pomáhal. Ale znal to jen z vyprávění. Teď už tomu moc nevěřil – a asi také tušil, že si to Izraelci zavinili sami. Ale Hospodin mu říká: „Jdi a vysvobodíš Izraelce z rukou Midjánců.“ Už se neboj, já tě posílám. To byla síla. Gedeón si to představil, jak zrovna on poráží ty obávané protivníky. To opravdu ne. Promi, Pane, ale jak zrovna já bych mohl někoho vysvobodit? Vždyť kdo já vlastně jsem? Nikdo. Moje rodina je nejslabší v celém kmeni Manases a já jsem nejslabší z celé rodiny. Kde já bych mohl někoho vysvobodit. Ale Hospodin mu říká – na tom nezáleží, jestli jsi slabý nebo silný. Já budu s tebou. Na tom záleží. A protože já budu s tebou, tak zvítězíš. Ještě chvíli ho musel Hospodin přesvědčovat, ale nakonec ten úkol Gedeón přijal. Snad se trochu i přestal bát.

III. GEDEÓN SE ODVÁŽÍ ZBOŽIT ZOTROUČÍ MODLU

Asnad zaal i spadat plány na porážku nepřetel. Ale první úkol, který od Hospodina dostal, bylo zbožit oltář a modlu boha Bála, která stála v jeho rodném domě. A pak postavit oltář Hospodinu a u něj slavit bohoslužbu. Nejdříve je potřeba vrátit se k Hospodinu. Naučit se na něj spoléhat, ptát se po jeho vůli. Bez toho nemá ani smysl s nepřeteli bojovat. A tak Gedeón šel. A protože se přece jen ještě trochu bál, tak si vzal na pomoc pár kamarádů a Bálovu modlu zbožili v noci. Dovedete si představit ráno ten poprask ve vesnici! Lidé se začali bát – co když nám za to Bál něco udělá? Co když na nás za to půjde nějaké neštěstí? Který nezaboh tohle udělal? Jó Gedeón? Tak s tím si to přkn? vyřídíme! A přišli k domu jeho otce a říkají: Vydej nám Gedeóna, potrestáme ho za to, co provedl našemu Bálovi! Jenže Gedeónův otec jim povídá – víte co? Jestli ten váš Bál je skutečně bůh, tak ať se o Gedeóna postará sám, ať si ho sám potrestá! Ten, kdo věří, se v přec nemusí bát, že by mu mohl nějaký Bál něco udělat. Je to jen pověra. Jenže tenkrát věřilo jen málo lidí. Gedeón a jeho přátelé byli proti přesile. Proto v tom jejich činu byla velká odvaha. Ale ukázali tak ostatním, že žádného Bála nemá smysl poslouchat, natož se ho bát.

IV. GEDEÓN SE ODVÁŽÍ POSTAVIT PROTI ZOTROUJÍCÍMU NEPŘÍTELI

A když se od Gedeóna Izraelci naučili, že není třeba se bát žádných cizích bůžků a model, ale že stačí jen poslouchat a sloužit Hospodinu – tak to už byl jenom kousíček k tomu, aby se přestali bát i těch Midjánců. Gedeón svolal Izraelce k boji. Sešlo se jich tisícet tisíc. To už je pořádná armáda. Midjánců bylo ale ještě víc. Jenže Hospodin říká Gedeónovi: Je vás moc. Ještě byste si mysleli, že jste vyhráli proto, že jste měli dobrou armádu. Zeptej se, kdo se bojí – a ti ať jdou domů. Hodně Izraelců se tenkrát ještě bálo. Do bitvy se nikomu moc nechce, natož když ještě nevěděli, jestli je to s tím Hospodinem úplně jisté... Domů jich tehdy odešlo dvacet tisíc. A přece i potom říká Hospodin: Ještě je vás moc. Jděte se napít k potoku. A kdo si klekne, ten ať jde domů. Kdo se napije jen tak, ten zůstane. Tenkrát tam totiž někdo šel, aby se mohl trochu napít, že je potřeba se nejdříve pomodlit k bůžkovi toho potoka. Ale takové Hospodin ve svém vojsku také nechce.

V. ZVLÁŠTNÍ VOJSKO

No. Nakonec jich zůstalo pouhých tři sta. „To už je tak akorát,“ říká Hospodin. To stačí, abyste nepřátele porazili. Stačí tři sta bojovníků, co se spolehnou, že jsem s vámi. Víc není potřeba.

VI. GEDEÓN POZNÁVÁ, ŽE JE TO NEPŘÍTEL, KDO SE VLASTNĚ BOJÍ

Gedeón si stále nebyl úplně jistý, ale Hospodin ho v noci poslal do nepřátelského ležení. Hned na kraji tábora zaslechl Gedeón dva Midjánce, jak si vyprávějí sen. V tom snu že se valil pecen chleba na midjánský tábor a přivalil se ke stanu a zbořil jej. A to že je určitě špatné znamení. Gedeón poznal, že Midjánci se Izraelců bojí.

VII. ZVLÁŠTNÍ BOJ

Hned rozkázal svým bojovníkům: Hospodin nám vydal nepřátele do rukou. Ty tři sta mužů se rozmístilo kolem nepřátelského tábora. Místo zbraní měli v rukou trubky, džbány a v nich schované pochodně. Byla noc. Na Gedeónův rozkaz všichni začali troubit, rozbili džbány a volali: Za Hospodina! Za Gedeóna! Nic víc. Midjánci se probudili a kolem tábora viděli spoustu ohýnků. Byla noc. Začali se bát a byli úplně zmatení. Mysleli si, že kolem nich je nějaká armáda zlých duchů. A jak byli zmateni, tak se začali bít sami mezi sebou.

Tak Gedeón zvíťazil. Vlastně ne Gedeón, Izrael. Vlastně ne Izrael, sám Hospodin. Tak, že byl s Gedeónem, jak slíbil, zbavil ho strachu, dal mu odvalu a udělal s ním opravdového Božího. Ale nebyly to svaly, tvrdé pěstě, touha po pomstě – ale důvera v Hospodina. Ta v člověku boží strach a osvobozuje jej.

9. MODLITBA

„Proto bychom chtěli být stateční a silní a udatní. A nejde nám to. Jdeme na to špatně, protože si chceme pomoci sami. Hospodine, Pane celého světa, Otče náš, daruj nám, prosíme, důveru k tobě a s ní i statečné srdce. Děkujeme za všechny své schopnosti a obdarování. Prosíme, ať je umíme dobře využít a nezneužít. Amen“

Přiložený soubor
[praclit-9.pdf](#) (219.04 KB)
Cílová skupina

[Univerzální](#)

Katechetické cykly

[Zástup stále pŕichází...](#)

Biblický odkaz (kat)

[Soudc? 6–7](#)